

Verslag online toelichting open call: Gaserfgoed op de kaart

22 en 23 januari 2026

Gertjan Plets en Karen Beukema (22 januari)/Martin van Dijken (23 januari) geven een toelichting op de samenwerking van de Universiteit Utrecht/Horizon-PITCH, EPIQ en de Landschapswerkplaats. Ze vertellen over de totstandkoming van het idee voor een open call en lichten de open call en de planning kort toe. Daarna volgt een gesprek aan de hand van vragen van deelnemers, deze vragen en antwoorden staan hieronder kort weergegeven, daarna volgen de PowerPoint sheets.

Vragen aanvullend op de gedeelde informatie:

1. Vraag: Hoe uitgebreid dient de inzending voor de eerste fase te zijn?

Antwoord: Het gaat in eerste instantie om het idee, nog niet om een gedetailleerde uitwerking daarvan. Twee A4-pagina's aan tekst is voldoende. Dit is een richtlijn om aan te geven dat het niet nodig is om er (te) veel tijd in te steken.

2. Vraag: Wat is het startpunt voor de ideeën?

Antwoord: De NAM zal locaties (als nodig) saneren en 'kaal' opleveren. Zowel de installaties als de grond is veelal vervuild. De installaties worden gesloopt en afgevoerd; de kans op hergebruik is minimaal tot afwezig. De vervuilde grond wordt tot een bepaalde diepte afgegraven en afgevoerd. Daarna wordt met schone grond de locatie weer tot maaiveld gevuld en afgewerkt. Uitgangspunt is dat de locatie in oorspronkelijke staat wordt opgeleverd.

3. Vraag: Wat is de omvang (vierkante meters) voor de ruimte voor de ideeën?

Antwoord: Er zijn verschillende grootte en type gaslocaties. Het staat je vrij om zelf een locatie te kiezen. Daarbinnen kun je de volledige oppervlakte benutten, of er juist voor kiezen maar een gedeelte in te richten of te gebruiken. Het (voorlopig fictieve) inrichtingsbudget per locatie is € 100.000,-, dat geeft enige richting over de omvang van wat je kunt maken

Overige verhelderende vragen:

4. Vraag: Is het toegestaan om, naast het tonen van het erfgoed van gaswinning, ook een interactief onderdeel te bedenken? Of gaat het alleen om het vertellen van het verhaal?

Antwoord: Ja dat is toegestaan. Het gaat niet per definitie om het bewaren van dat wat er nu staat, maar juist om het doorgeven van emotie en herinnering en kenbaar maken van dat wat er ooit was. Dat kan op verschillende manieren. Het woord 'erfgoed' kan en mag je in dat opzicht op verschillende manieren interpreteren.

5. Vraag: Verdwijnt al het bovengrondse, de buizen?

Antwoord: De verwachting is dat er vanwege de vervuiling van de installaties uiteindelijk weinig kan blijven staan. Hier wordt nog wel naar gekeken maar reken er niet op. De affakkeltorens zijn minder sterk vervuild en kunnen mogelijk wel blijven staan.

6. Vraag: Wat is de positie van de NAM, nemen die ook plaats in de jury?

Antwoord: Er is regelmatig contact tussen de Landschapswerkplaats en de NAM. De NAM is op de hoogte van de open call. Zij hebben geen inhoudelijke rol en nemen geen plaats in de jury.

7. Vraag: Zijn er al locaties beschikbaar of is er al bekend of er een locatie beschikbaar zal komen?

Antwoord: Nee. Vanuit de RCE en de provincie is er wel interesse voor het bewaren van dit erfgoed. De grondeigenaren zijn via de vereniging van eigenaren geïnformeerd. Enkele eigenaren hebben aangegeven open te staan voor een gesprek. Of dat daadwerkelijk tot een beschikbare locatie leidt is afwachten. Het is een delicaat proces. Middels deze open call willen we samen dromen en alle betrokkenen inspireren over dat wat er kan komen. Het is nu voor veel mensen nog moeilijk voorstelbaar wat er mogelijk is met/op zo'n gaslocatie. We hopen met de open call te bereiken dat dat verandert.

8. Vraag: Wat is de stand van zaken van EPIQ?

Antwoord: Daar wordt hard aan gewerkt.

9. Vraag: Loopt de fietsroute direct langs alle locaties?

Antwoord: Niet direct, de fietstocht loopt langs de meeste gaslocaties dichtbij genoeg om de gaslocaties te kunnen zien. Er zijn ook gaslocaties die op wat verdere afstand van de fietsroute liggen, maar die met een korte detour prima te bereiken zijn.

10. Vraag: Is er informatie beschikbaar over de ondergrond?

Antwoord: De NAM heeft een [Interactieve kaart](#). Boeken, bijvoorbeeld 'De aarde en het gas' van Sam Gerrits, bevatten ook veel informatie over alle aardlagen. Op de kaart in de open call (hoofdttekst) met de fietsroutes staan ook de breuklijnen weergegeven, en de kern van het Groninger gasveld.

11. Vraag: In de uitvraag bij fase 1 staat beschreven dat jullie op zoek zijn naar een overkoepelend concept voor alle gaslocaties terwijl de fase daarna specifiek gericht is op één locatie. Wat gebeurt er met een plan voor alle locaties als er uiteindelijk maar op één plek iets zal gebeuren?

Antwoord: We zijn in de eerste fase van de open call op zoek naar een concept/gedachte dat voor meerdere locaties toepasbaar is; niet alleen voor de locaties langs de fietsroute maar mogelijk ook elders in Groningen. De tweede fase gaat over het zichtbaar maken van dat verhaal op één specifieke locatie. Daarmee maken we een abstract concept concreet en voor zoveel mogelijk mensen voorstelbaar. We hopen ten minste op één locatie een idee te kunnen realiseren, maar we hopen natuurlijk op meer locaties. We willen in dat geval graag zoeken naar een zekere samenhang tussen de locaties, een rode draad, die het verhaal vertelt van de gaswinning. De gaslocaties zou je kunnen beschouwen als verschillende paragrafen of hoofdstukken van dat verhaal.

12. Vraag: Is herkenbaarheid een belangrijk punt voor jullie?

Antwoord: Het cultuurhistorische verhaal is belangrijk, net als de landschappelijke meerwaarde.

13. Vraag: Is vervuiling locatiespecifiek of ook verspreid in de grond?

Antwoord: Dat is locatiegebonden, maar bij ons per locatie niet bekend. Houdt er rekening mee dat ook de beplanting en andere niet-industriële elementen die op een locatie aanwezig zijn, mogelijk moet worden verwijderd om de locatie te kunnen saneren.

Toelichting open call

Gertjan Plets
&
Martin van Dijken

23 januari 2026

Universiteit
Utrecht

Landscaps
plets

Funded by
the European Union
projectnummer: 101132385

Programma

1. Inleiding
2. Verschillende initiatieven en hun gedachten erachter
 - Horizon PITCH project
 - EPIQ
 - Vergroenen gaslocaties
3. Toelichting open-call
4. Vragen

Integrating mine closure planning with environmental impact assessment: challenges and opportunities drawn from African and Australian practice

A. Morrison-Saunders, M. P. McHenry, A. Rita Sequeira, P. Gorey, H. Mtshga & D. Doepel

The action is where the social is! The ecosystem services concept and other ideas for enhancing stakeholder engagement in integrated mine closure planning

A Morrison-Saunders Edith Cowan University, Australia; North-West University, South Africa

De gaslocatie in Leermens met zoetwaterbuffer

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Van gas naar geschiedenis?

Een inventarisatie van de fysieke erfenis van de gaswinning van het Groningenveld.

Horizon-PITCH: Petrocultuur en Europees Erfgoed

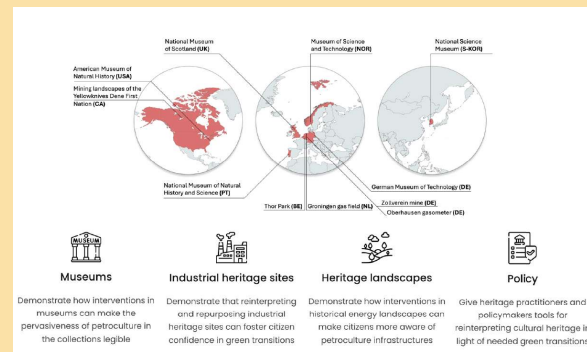

Europees project over de bewaring en presentatie van petroleum erfgoed

- Universiteit van Utrecht
- EPIQ
- Landschapswerkplaats
 - Vergroenen gaslocaties
 - Veldatlas

We bedenken de verpakking om het verhaal niet verloren te laten gaan

We starten met een (fiets- en/of wandel)route langs verschillende plekken die het verhaal verbinden

17 jaar onderzoek naar gasgeschiedenis, petrocultuur en erfgoed praktijken

De Nederlandse Petrogeschiedenis in context

Plets, G. Kuijt, M, Vonk C. 2025. Nederland, land van olie en gas: De omarming van de petrogeschiedenis voor ene duurzame toekomst. *Tijdschrift voor Geschiedenis* 138 (1): 60-73.

De fietsroutes volgen het bestaande knooppuntennetwerk en vertellen het verhaal van het landschap en zijn bewoners aan de hand van 10 ankerpunten: relevante locaties die belangrijk zijn in de erfgoedbeleving van het gas

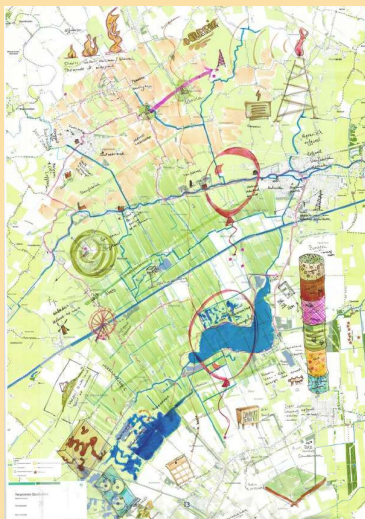
50 jaar geleden: de sluiting van de laatste steenkolenmijn in Limburg

Een Europese zoektocht naar de bewaring en presentatie van petroleum erfgoed

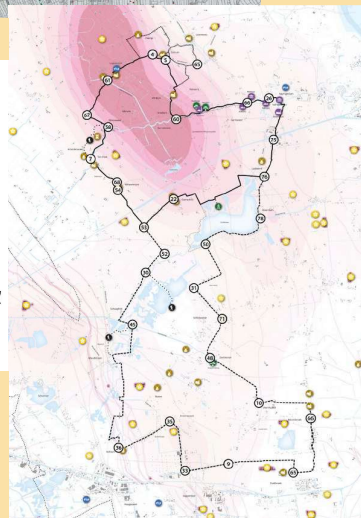
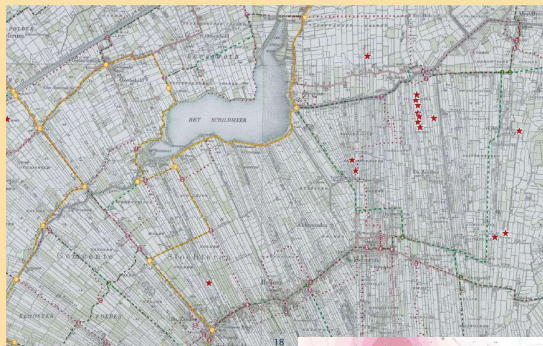

Samenwerking met scholen, academie Minerva, open call

Nadruk ligt zowel op de Groningers als een breder publiek dat geïnteresseerd is in de lokale context

4 ultrade uit de historische kaart (ca. 1900) met slagverkeerslijnen ontstaan uit de veroningslijnen

Schetsboek

Verhalende fietsroutes door het bevingsgebied

Universiteit
Utrecht

Landscaps
architectuur

Funded by
the European Union
projectnummer: 101132188

“Dan moeten we niet alles opruimen, maar juist laten staan – laten verwerken. Zodat mensen leren om stil te staan bij de grote veranderingen die het landschap nog te wachten staan.”

Universiteit
Utrecht

Landscaps
architectuur

Funded by
the European Union
projectnummer: 101132188

EPIQ wordt een informatiecentrum en interactief museum waar je op ontdekkingsreis gaat in de wereld van bodem, gas en energie.

Je leert er alles over oude en nieuwe energiebronnen, de gevolgen van gaswinning en de toekomst van energie.

Uitgangspunt: de Groningse gaswinning en aardbevingsproblematiek.

Locatie: in het aardbevingsgebied!

www.epiqgroningen.nl

In dit unieke museum met toeristische aantrekkingskracht voel je de veerkracht van Groningen.

EPIQ is als partner betrokken bij PITCH voor het ontwikkelen van de fietsroute om het erfgoed van de gaswinning zichtbaar te maken.

Ergens langs de route is EPIQ aanwezig met een hub – een kleine presentatie.

De Landschapswerkplaats

**Het Groningse
landschap nóg mooier,
groener en
toegankelijker te maken**

Vergroenen gaslocaties

De gedachte achter het idee:

*Vergroen de gesloten gaswinlocaties en maak ze
toegankelijk als herdenkingsplekken ter herinnering aan het
roerige verleden*

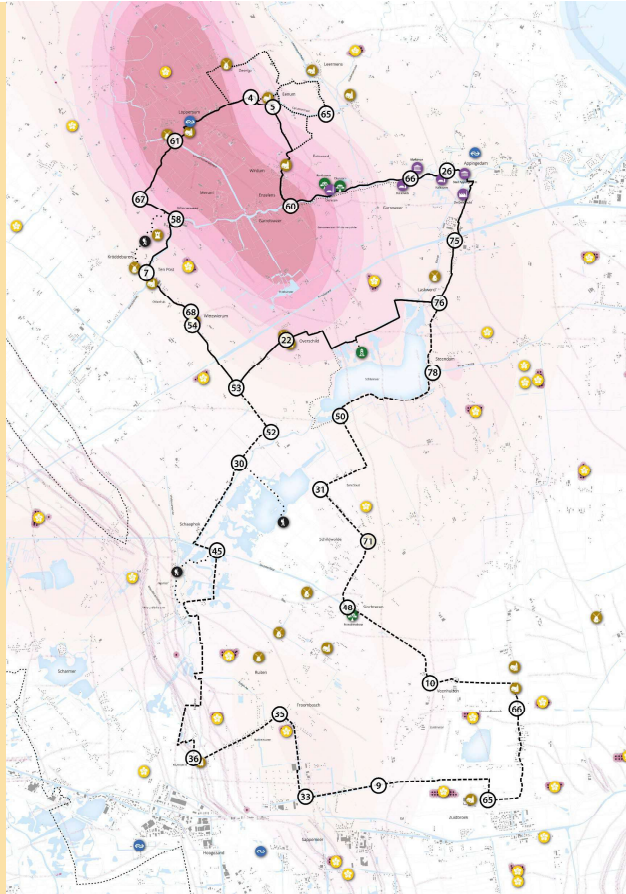
De boortoren bij Thesinge, in 1956

© Historische Commissie Garmerwolde, Groninger Archieven

Toelichting open-call: Gaserfgoed op de kaart

Komen tot een concreet, voorstelbaar en inspirerend idee voor een nieuwe bestemming en inrichting van tenminste één locatie om gaserfgoed zichtbaar te houden in het landschap voor nu en voor toekomstige generaties.

Studiegebied en vakjury

Planning

Wat?	Fase	Wanneer?	Waar en/of wie?
Publicatie open call	0	woensdag 14 januari 2026	Universiteit Utrecht i.s.m. Landschapswerkplaats & EPIQ & Kunstpunt
Online meeting, toelichting open call	1	donderdag 22 januari 2026 17:00 - 18:00 vrijdag 23 januari 2026 12:00 - 13:00	Online; link op website Universiteit Utrecht, en Landschapswerkplaats
Indienen motivatie en CV, fase 1	1	donderdag 19 februari 2026	pitch@uu.nl
Bevestigingsmail ontvangst inzending	1	vrijdag 20 februari 2026	Universiteit Utrecht
<i>Voorjaarsvakantie (regio Noord) 21 februari – 1 maart 2026</i>			
Beoordeling vakjury (individueel)	1>2	2 t/m 6 maart 2026	
Beoordeling vakjury (gezamenlijk)	1>2	dinsdag 10 maart 2026	locatie: Landschapswerkplaats
Terugkoppeling selectie aan indieners	1	16 maart - 20 maart 2026	Universiteit Utrecht & Landschapswerkplaats
Startgesprek fase 2	2	25 – 27 maart 2026 (in overleg met geselecteerden)	Universiteit Utrecht, Landschapswerkplaats & EPIQ locatie: Landschapswerkplaats
<i>Meivakantie (regio Noord) 25 april - 3 mei 2026</i>			
Indienen voorstel	2	donderdag 7 mei 2026	pitch@uu.nl
Bevestigingsmail ontvangst inzending	2	vrijdag 8 mei 2026	Universiteit Utrecht
Beoordeling vakjury (individueel)	2	11 mei - 15 mei 2026	
Presentatie aan vakjury en publieksjury	2	donderdag 21 mei 2026	nog nader te bepalen locatie rond fietsroute
Eindbeoordeling vakjury	2>3	26 mei - 29 mei 2026	locatie: Landschapswerkplaats
Startgesprek met winnaar, fase 3	3	dinsdag 2 juni 2026 (in overleg met winnaar)	Universiteit Utrecht, Landschapswerkplaats & EPIQ locatie: Landschapswerkplaats
Presentatie concept-ontwerp aan vakjury	3	26 juni 2026 (in overleg met winnaar)	locatie: Landschapswerkplaats
Bespreken aanpassingen	3	2 juli 2026 (in overleg met winnaar)	Universiteit Utrecht, Landschapswerkplaats & EPIQ locatie: Landschapswerkplaats
<i>zomervakantie (regio Noord) 4 juli - 16 augustus 2026</i>			
Aanpassen ontwerp	3	2 juli - 25 augustus 2026 (in overleg met winnaar)	
Opleveren definitief ontwerp en eindgesprek	3	donderdag 27 augustus 2026 (in overleg met winnaar)	Universiteit Utrecht, Landschapswerkplaats & EPIQ locatie: Landschapswerkplaats
Publicatie van en communicatie over het winnend ontwerp		augustus / september 2026	UU, LWP, NPG, RCE ETC

Vragen

